

TÜRK ŞİİRİNDE BİR MÜHRE OLARAK YAHYA KEMAL YAHYA KEMAL AS A BURNISHER IN TURKISH POETRY

Hasan AKTAŞ[✉]

Özet

Yahya Kemal. Klasik ve modern şiirin tam ortasında bulunan mühre bir şairdir. Eski ve yeni şiirin yollarının (tarz/üslup/içerik/şekil) keşiştiği noktada o ve şiiri vardır. Yahya Kemal, eski şairlerden ne kadar etkilenmişse, yeni şairler de onun şiirinden o kadar etkilenmişlerdir. Yahya Kemal'in öncekilerden etkilenmesi ve sonrakileri etkilemesi gerçeği şiirin bütün formatlarında gerçekleşmiştir. Yahya Kemal'in şiiri, dışa dönüklüğü, açıklığı, hedonistliği ve muzafferiyetçiliği bakımından nasıl Nedim'in şiirine bağlanabilir; Nâzım Hikmet'in, Fazıl Hüsni Dağlarca'nın, Atilla İlhan'ın, Cahit Külebi'nin ve Yağmur Atsız'ın şiiri de Yahya Kemal'in şiirine bağlanabilir. İşte bu yüzden Yahya Kemal, klasik ve modern Türk şiirinin tam ortasında duran okul ve misyon sahibi vizyonu oldukça geniş devinimci bir mühredir. Elbette ki kendinden sonra gelen daha pek çok şair onun şiirine bağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Yahya Kemal, eski şiir, yeni şiir, hedonist, okul, misyon

Abstract

Yahya Kemal is a burnishing poet who is right in the middle of classical and modern poetry. Yahya Kemal and his poetry stand at the point where classic and modern poem intersect (manner/style/content/shape). The more Yahya Kemal was affected by the classical poetry, the more modern poets were affected by his poetry. The fact that Yahya Kemal was affected by his precedents and affected his followers happened in all forms of poetry. Poetry of Nazım Hikmet, Fazıl Hüsni Dağlarca, Atilla İlhan, Cahit Külebi and Yağmur Atsız can be linked with Yahya Kemal's poetry as well as the fact that Yahya Kemal's poetry can be related to Nedim's poetry in terms of his expressionism, openness, hedonism and triumphalism. For that reason Yahya Kemal is a moving burnisher, has a school and mission with a pretty wide vision who is in the middle of Classical and, Modern Turkish Poetry. Certainly, lots of poets can be linked with his poetry who comes after him. At the same time he is a poet with a school and mission, as a burnisher.

Key Words: Yahya Kemal, classical poetry, modern poetry, hedonist, school, mission

GİRİŞ

Yahya Kemal, divan şiirinden pek çok malzemeyi modern şiire taşıyan bir şairdir. Divan şairlerinin kullandığı ne kadar beylik malzeme varsa, bu malzemeyi modern bir muhteviyatla doldurulmuş ve donatılmış bir şekilde Yahya Kemal'in şiirinde bulmak mümkündür. Divan şairlerinin kelime hazinesini o daha da zenginleştirmiştir. Yahya Kemal işte bu yüzden mühredir. Onu bu yüzden modern bir divan şairi olarak kabul etmemiz mümkündür. Eski Şiirin Rüzgârıyla, Kendi Gök Kubbemiz ve Rübailer, klasik geleneğe göre tasnif edilecek olursak muhakkak bir divan tertip edilebilir. Yahya Kemal, sadece Türk şiirinin değil, Türk tarihinin, Türk musikisinin, Türk mimarisinin ve İstanbul'un da mühre şairidir.

Diğer taraftan Yahya Kemal, eski-yeni, doğu-batı, geçmiş-gelecek gibi zıt kutupları buluşturucu/birleştirici özelliğiyle bir mühredir. Mühre, kökler ile dallar arasındaki gövde veya geçmiş ile gelecek arasındaki köprüdür. Mühreyi bir diğer benzetme ile trafo olarak da kodlayabiliriz. Bilindiği gibi trafonun toplayıcılık ve dağıtıcılık gibi iki temel özelliği vardır. Yahya Kemal, divan ve batı şiir birikimini toplaması/edinmesi ve bu birikimi gelecek kuşaklara dağıtması yönüyle trafo görevi üslenen bir mühredir. Bir başka ifadeyle Yahya Kemal, Türk şiirinin geçmişi ile geleceği arasında oturan bir postnişin sayılabilir.

Yahya Kemal, şiirlerine yazılan nazirelerle, adına yazılan müstakil şiirlerle, kendisine ithafen yazılan şiirlerle, farklı konulardaki şiirlerde bir vesileyle adının anılmasıyla, kendisiyle ilişkilendirilen

[✉] Yrd. Doç. Dr., Rize Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
yortsavulhaktas@hotmail.com

şairlerle, İstanbul’la ilgili yazılan pek çok şiirde adının geçmesiyle mührü bir şair olarak karşımıza çıkar. Onun mührü, kökü maziye bağlılığından ve geleceğe açık olmasından kaynaklanır. Şimdi onun mührü, bu konularda yazılmış şiirlerle açılalım.

On sekizinci yüzyıldan bu güne Türk Şiiri, iki ana çığır (ekol/mektep)¹ üzerinden akıp gitmiş ve gelişmiştir. Birincisi, Şeyh Gâlib, Ahmet Haşim, Necip Fazıl, Behçet Necatigil, Asaf Halet Çelebi, Hilmi Yavuz, Ebubekir Eroğlu, Ali Günvar ve Vural Bahadır Bayrıl çizgisinde gelişen içe dönük ve kendini kolay kolay ele vermeyen, zor/çetin ve kapalı şiir. İkincisi ise Nedîm, Yahya Kemal, Nâzım Hikmet, Fazıl Hüsni Dağlarca, Attila İlhan, Cahit Külebi, Yağmur Atsız gibi dış dünyaya yönelik, kısmen baskın, kısmen de hedonist ve açık şiir. Türk şiirinin bu iki nehrine elbette ki pek çok şair katılmıştır. Burada dikkat edilecek husus Şeyh Galib ve Nedîm’in Türk şiirinde birer bağımsız deniz (okul ve misyon sahibi) olduklarıdır. Bu denizler, Türk şiir tarihinde Ahmet Haşim ve Yahya Kemal gibi güçlü kaynakları beslemiş ve bunlar da sonradan birer deniz (ekol) olmuşlardır. Türk (modern) şiirinin pek çok kolu onlara bağlanabilir. Bir diğer ifadeyle Ahmet Haşim ile Yahya Kemal için Türk şiirinde birer mührü olarak iki farklı ekolden söz edilebilir. Bu her iki okulun da farklı farklı misyonları ve vizyonları vardır. Bu makalede bir mührü olan Yahya Kemal’in Türk şiirinde öncülüğünü yapmış olduğu ekolden söz edilecektir.

Yahya Kemal, divan şiirindeki her türlü dil, şekil ve söyleyiş özelliklerini divan şiirinden günümüze taşıyan bir şairdir. Onun, gazel, kaside, mesnevî, tahmis, taştir ve rübai gibi divan şiirine ait şekillerle şiir yazdığı bilinmektedir, ama konunun hususiyeti bakımından tekrar belirtmiş olalım. O sadece şekil hususiyetlerini değil, divan şiirindeki malzemeyi de modern şiire taşımıştır. Bu hususiyetleri ondan devralarak günümüze taşıyan şairler de vardır. Ondan günümüze uzanan çizgide her yeni şairin Yahya Kemal’le bir bağlantısı ve ilişkisi söz konusudur. Daha doğrusu kendisinden sonra gelen şairler Yahya Kemal’in uzak/yakın akrabalarıdır.

Yahya Kemal, nasıl Fuzûlî gibi, Bâkî gibi, Ahmed Paşa gibi, Neşâtî gibi, Nâilî gibi ve Nedîm gibi söylemişse, kendisinden sonra da Yahya Kemal gibi söylemek bir prestij haline gelmiştir. Yahya Kemal gibi söylemek ve Yahya Kemal gibi İstanbul’u sevmek. Yahya Kemal gibi rind ve melâmî olmak. İşte bu yüzdendir ki bu çalışmamızda Yahya Kemal’in ürettiği şiirden ziyade Yahya Kemal üzerine üretilen şiirlere yer vereceğiz.

YAHYA KEMAL’E İTHAFEN YAZILAN MÜSTAKİL ŞİİRLER

Yahya Kemal’e ithafen yazılan şiirler genellikle müstakil şiirlerdir. Ona ithafen yazılan müstakil şiirler, figüratif malzeme olarak kullanılan nominal değerler olmayıp, bilakis büyük bir hassasiyetle işlenen estetik boyutunun yanı sıra mesaj aktivitesi yoğun şiirlerdir. Bu tarzdaki şiirler de Yahya Kemal’in bir mührü olduğu yönündeki görüş ve tespitimizi pekiştiriyor. Bu bağlamda Yahya Kemal’e ithafen müstakil şiir yazarlar arasında Rıfki Melul Meriç, Nail Memik, Fazıl Ahmet Aykaç ve Necati Yazgan gibi şairleri sayabiliriz. Şimdi konuyla ilgili önemli bazı şiirleri dikkatlere sunarak kısa açılımlarda bulalım.

Yahya Kemal ile ilgili müstakil şiir yazar şairler arasında özellikle **Rıfki Melul Meriç**’i anmak gerekir. Rıfki Melul Meriç ile Yahya Kemal kardeş kadar birbirlerine yakındırlar. Rıfki Melul Meriç’in, Yahya Kemal için yazdığı bir şiir şöyledir:

YAHYA KEMAL İÇÜN GAZEL

Demdir ki zevkimiz o reh-i nâzdan gelür
Bir lâhza Lâle Devri’ne pervâzdan gelür

Bir böyle vecd içinde bu cûş u hurûşumuz
Tâ Bezm-i Cem’den aks eden âvâzdan gelür

Dünden kalan harâbe kenârında şi’rinin
Âheng ü lâhni mastaba-i sâzdan gelür

¹ Yağmur Atsız, Bütün Şiirleri, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003, s. 172

Duydum ki bu sırrı Hazret-i Üstâd'dan Melûl
Nazmın mükemmeliyyeti îcâzdan gelür

Geçtin Nedîm'i rûh-ı bülendinde ey Kemâl
Demdir ki zevkimiz o reh-i nâzdan gelür²

Bir dönem Yahya Kemal, Rıfki Melul Meriç ve Abdülbaki Gölpınarlı birbirleriyle çok sıkı-fıkı dostlardır. Bu dostlar (erenler) kendilerini “son dönemi Melâmîleri”³ olarak anarlar. Abdülbaki Gölpınarlı'nın Melâmîlik ve Melâmîler kitabının yazılmakta olduğu yıllar Gölpınarlı ile Yahya Kemal'in sadece yedikleri içtikleri ayrı gitmektedir. Gölpınarlı'nın kitabından Melâmîliğe merak saran Yahya Kemal, Melâmî silsilesinden her isim için bir gazel yazacağını söyler ve önce kendisine yakın olan Gölpınarlı ve Rıfki Melul için şu beyti söyler:

Bâkî Pınarlı, Rıfki Melûl, bir de bendeniz
Bizler, ikinci devre Melâmîlerindiniz

Zamanla Gölpınarlı ile Yahya Kemal'in araları bozulur, Yahya Kemal söz konusu gazelleri yazmaktan vazgeçer ve hatta o kadar kızar ki yukarıda örneklediğimiz beyti bile değiştirir ve 'Bâkî Pınarlı' yerine Yenikapı Mevlevîhânesi'nin son şeyhi Abdülbaki (Baykara) Efendi'yi koyar.

Nail Memik de Yahya Kemal için müstakil şiir yazanlardandır. Nâil Memik'in de aşırı bir Yahya Kemal sevdalısı olduğunu klasik tarzda inşa ettiği bu gazelinden anlıyoruz.

YAHYA KEMAL'İN RUHUNA GAZEL
Terk-i bezm etse de bir rind ebedî nâmı kalır
Gün gider ufka fakat muhteşem akşâmı kalır

Önce göz yaşları sessiz dökülür ardından
Sonra feryâd ile bir velvele hengâmı kalır

Bu giden halbuki bıkmış görünür dünyâdan
Bir hisar burcunu hatırlatan ârâmı kalır

Târumar olsa bahar gül solarak Savrulsa
Eski rüya gibi mevsimlerin eyyâmı kalır

Şimdi bir yolcudur engindeki Sessiz Gemi'de
Mülk ü Mânâ'ya giderken bize ibhâmı kalır

Yolcumuz cedlerin âğuşuna lâyıkça Memik
Bin gazel tarhına kâfi büyük ilhâmı kalır⁴

Nail Memik, yazmış olduğu bu gazeli Yahya Kemal'in ruhuna ithaf ederken onun dil, söyleyiş ve üslup özelliklerini muhafaza etmeye büyük bir hassasiyet ve özen gösterir. Şiirin mahlas/makta beytinde şairinin adı zikredilmese çok kimse bu gazeli Yahya Kemal'in zannedebilir.

Fazıl Ahmet Aykaç, Yahya Kemal'e ithafen klasik geleneğe uyararak bir gazel yazar. Fazıl Ahmet Aykaç'ın bu şiiri, Yahya Kemal'i itham eden bir şiirdir. Fazıl Ahmet Aykaç, şiirden da anlaşılacağı üzere Yahya Kemal hakkında hiç de iyi şeyler düşünmez. Fazıl Aykaç'ın gözünde Yahya Kemal'in imajı (şiiri) şudur:

² Muhtar Tefvikoğlu: Rıfki Melul Meriç [Hayatı ve Eserleri], Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986, s.86-87

³ Abdülbaki Gölpınarlı, Melâmîlik ve Melâmîler, Gri Yayın, İstanbul, 1992, s. III

⁴ Nail Memik, Neslimizin Masalı, İl Basımevi, Çanakkale, 1961, S. 17

YAHYA KEMAL BEYE

Yahyâ, ne hakikat, ne mecâz âşıkısın sen
 . . nâz âşıkı, sâz âşıkı, yâz âşıkısın sen . .

Yok Mekke Medineyle alâkan filân ammâ
 Fasl içre muhakkak ki hicâz âşıkısın sen

Vuslatgeh-i ilhâma gidersin kısa yoldan
 Kimdir o ki der, dûr u dırâz âşıkısın sen

Tafsîle ne hâcet senin evsâfını Yahyâ
 . . nâz âşıkı, sâz âşıkı, yâz âşıkısın sen . .⁵

Fazıl Ahmet Aykaç, Yahya Kemal'in hakikat veya mecaz âşığı olmadığını, bilakis nâz âşığı, sâz âşığı ve yaz âşığı olduğun ısrarla vurguluyor ve birinci beytin ikinci dizesini şiirin son beytinin son dizesinde de aynen tekrarlıyor.

Necati Yazgan, klasik tarzda şiir yazan bir şairdir. Necati Yazgan, Yahya Kemal'in Türk şiirinin bir mühresi olduğunu adeta haykırır gibidir. O, bu nedenledir ki, Yahya Kemal için müstakil bir rübai yazmanın dışında özel bir poetika da tasarlar. İşte rübai:

YAHYA KEMAL'E RÜBAİ
 Mızrabına tel bulmuş ezelden Yahya,
 İncitmedi dil sazını bir gün asla.
 Göllerde nasıl ölürse mahzun kuğular,
 Ses verdi yalan kubbeye binbir def'a.⁶

Necati Yazgan, bu rübaisinde Yahya Kemal'i bir sâzende olarak imgeleştirir. Sâzendenin kimliği göllerde ölen kuğuların şiirsel ölümü ile bütünleşir ve tamamlanır. Onun şiirinin sesi kutsal âyetler gibi gökyüzünde yankılanır.

Hilmi Yavuz da Yahya Kemal'e ithafen rübai yazanlardandır. Hilmi Yavuz bu şiirde Yahya Kemal'i anmakta ve aramaktadır.

YAHYA KEMAL'E RUBAİ
 Sen gittin gideli kuşlar anlamaz görünür
 Her açılan gülde yepyeni bir Şirâz görünür
 Bakışlar dağılırken denizin belleğinde
 Senin her şi'rinde geçmiş bir Yaz görünür⁷

Hilmi Yavuz'un rübaisi, Yahya Kemal'in şahsında kozmik unsurlarla inşa edilmiş bir şiirdir. Hilmi Yavuz şiirinin dil ve söyleyiş bakımından Yahya Kemal'in şiiri ile yakın bir akrabalığının olduğu bilinmektedir. Yani bir anlamda Hilmi Yavuz, Yahya Kemal'in şiir mutfağında kendisini yetiştirmiştir.

YAHYA KEMAL İSİMLİ ŞİİRLER

Cumhuriyet döneminde 'Yahya Kemal' ismiyle pek çok şiir kaleme alınmıştır. Bu şiirler de bir anlamda Yahya Kemal'in Türk şiirinde mühre oluşunu onaylayan şiirlerdir. Şiirinin başlığında Yahya

⁵ Fazıl Ahmet Aykaç, Hitabeler, Şiirler, Hicivler, ve Saire...Akşam Kütüphanesi, İstanbul, 1934, s. 164

⁶ Necati Yazgan, Fetihnâme, Baha Matbaası, İstanbul, 1970, s. 52

⁷ Hilmi Yavuz, Büyü'sün Yaz, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2006, s. 44

Kemal'in adını ananlar arasında Coşkun Su, Coşkun Ertepinar ve Ahmet Terli gibi şairleri saydıktan sonra özellikle Arif Nihat Asya'yı anmak gerekir.

Cumhuriyet dönemi şiirinin son Mevlevî Melâmîlerinden Arif Nihat Asya, Yahya Kemal'e mübtelâ bir şairdir. İşte bu yüzden ki Yahya Kemal hakkında bir uzun şiir ve üç adet de müstakil rübai yazar. Bu yüzden öncelikle Arif Nihat Asya'nın söz konusu en uzun soluklu şiirlerinden bir tanesini takdim edelim ve peşinden de diğer şairlerin şiirlerini kısa yorumlarla birlikte verelim.

YAHYA KEMAL

Mihriyâr ağladı; Leylâ dövünür;
Mehlikaa geldi, sorar: "nerdedir o?"

Dursun evlâd ile ahfâd selâm,
Ki bugün tunçta, mermerdedir O.

Yine dönmekte Fetih günlerine;
Yine Gülbank'te mehterdedir O..

Çaldıran'larla, Ridaniye'yle
Kabaran koskoca mahşerdedir O.

Gürzü olmuş Mohac'ın, Niğbolu'nun...
Okta, kalkanda ve şeşperdedir O.

Turgud'un, Barbaros'un tâlihine
Akdeniz'den doğan ahterdedir O.

Ve fetihlerle zaferler dönüşü,
Lâle Devri'ndeki dilberdedir O.

Belki kumralla buluşmuş, belki
Endülüs'ten gelen esmerdedir O.

Göksu'dan gökyüzü bir hatveymiş,
Ki erenler meyi Kevser'dedir O.

Ve namaz sûreleri
Gibi ezberdedir O!

Ey bilenler Sinan'ın kubbesini,
Geliniz, işte şehberdedir O.

Şi'r okur, âyet okur, elde kılıç..
Şanlı mabetteki minberdedir O.

Ebebî san'ata İstanbul'dan
Açılan perdedir O.

Yıkamaz çağ, silemez çağlar O'nu..
Ki som altından eserlerdedir O.

Tahtı, olmakta bugün taht-ı revân:
Başta, başlarda ve miğferdedir O.

Kutlu bir hatıra halinde Hisar
Toprağından tüten amberdedir O.

Sanmayın öyle uzaklarda O'nu..
Kendisinden boşalan yerededir O.

Ve namaz sûreleri
Gibi ezberdedir O!⁸

Arif Nihat Asya, şiirini 'O' zamiri ile inşa ederken Yahya Kemal'e ilgili sıfatlara aşırı iltifat ve yüklemelerde bulunur. Bu aynı zamanda Yahya Kemal ile ilgili yazılan önemli bir vurgu şiiridir. Yahya Kemal biyografisinin resmini Arif Nihat Asya perspektifinden ortaya çıkarmak için şiirin çoğulcu okumalar ve teorik çözümler bağlamında kapsamlı bir tahlili yapılmalıdır.

Coşkun Su, Yahya Kemal Ne Demişti adında müstakil bir şiir inşa eder. Coşkun Su, şiirini Yahya Kemal'in Sessiz Gemi şiiri üzerine bina ederken, onu taklit etmeden yeniden üretir. Bu üretim biraz deneysel veya somut şiir yoğunlukludur.

YAHYA KEMAL NE DEMİŞTİ

içi
al
bayrak dışı
kuraklığa inat
akıyor gözyaşları
al
çocuk kızlar oğlanlar
yarının h/as geleceği...
kahrolası ihanet tükenir mi?
biri biterken yenisi ufukta
başlar
ah! o kesilesi
kaç bin yüzyıl yakacaklar
kırmızı
gelincik gelincik
papatya yürekleri...

çıkarlar çatışırken
utanan
beş/er yok
yaptıklarından
üzülüyor
büzülüyor in/san ...

fırçamda siyah ve ak
tuval üzeri
işledim hüznü
bulutlara bakarak
akmadı gözyaşları
benim bulutlarımdan
bir bardak su serptim
utancımından...

yüreğinde
taş
avucunda
sessiz geldi
azgın dalgalar

⁸ Arif Nihat Asya, *Kökler ve Dallar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1990, s. 110

acıyla
döverken sineleri
göğü delen
seslerle gitti
SESSİZ GEMİ...

Yahya Kemal ne demişti

Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol;
Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol.
.....

Bîçare gönüller! Ne giden son gemidir bu!
Hıcranlı hayâtın ne de son mâtemidir bu!
.....
???

h/as: gerçek, öncü/ büyük.⁹

Coşkun Su, klasik geleneğin yamaçlarından modern şiirin eteklerine iner. Maziye, modernizm ile sınayan/dönüştüren şair, şiirden resime geçişlerle imgeselliği iyice yoğunlaştırır ve şiir (Sessiz Gemi) ile şair (Yahya Kemal) arasına yerleştiği dünyanın en hakiki/sahih (somut) gerçeği ölüm gerçeğine kendi perspektifinden aracı olacaktır.

Coşkun Ertepinar da Yahya Kemal hayranıdır. Bu nedenle **Yahya Kemal'i Düşünürken** adıyla müstakil bir şiir kaleme alır. Ertepinar, Yahya Kemal için 'O' zamirini, adeta dünyanın yedi harikasından biriymiş gibi kullanır:

YAHYA KEMAL'İ DÜŞÜNÜRKEN
Bizim altın güneşli gökkubbemizin
Devreden sesidir O.
Çağdan çağa taşan menkıbemizin
Derinden sesidir O.

Tanrı âşıkı erin, ölümsüz askerin,
Denizleri havuz yapan bin bir seferin,
Bu can toprakları can içinde bilenlerin
Ruhlarını dinlendiren sesidir O.

İstanbul'da yedi tepenin yedisinin,
Emirgân, Üsküdar, Adalar.. Hepsinin,
Çinilere, âyetlere sinmiş Türk mavisinin
Bize özgü şiirden sesidir O..¹⁰

Coşkun Ertepinar, Yahya Kemal'i tarihin ve coğrafyanın sesi olarak lanse eder. Onu tarihimizin ve İstanbulumuzun âdeta bir estetikçisi gibi sunar. Sade bir dil ve üslupla inşa etmiştir şair, şiirini.

Ahmet Terli ise, **Yahya Kemal'i Anıyorum** adlı şiirini, İstanbul ve daha çok da Yahya Kemal'in "Sessiz Gemi" adlı şiiri üzerine kurar. Bu durumda şiirin mihranı de ölüm olarak biçimlenir.

YAHYA KEMAL'İ ANIYORUM
Tıpkı o şiirinde dediğin gibi:
'Demir almak günü geldiğinde zamandan,
alıp götürmüştü seni o sessiz gemi
çok sevdiğin o güzel İstanbul'undan.'

⁹ www.antoloji.com/siir/sair/sair.asp?sair=38963&page

¹⁰ Coşkun Ertepinar, Dorukta Rüzgâr Var, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986, s. 20

Sen, İstanbul'un Yahya Kemal'i
Sen, en büyük İstanbul şairi...

Hatırlarım bugün gibi 1958'i:
Lise üçteydik, bir edebiyat dersi.
Vedia Altıok, edebiyat öğretmeni,
sınıfa girdi, üzgün ve gözleri nemli:
'Bugün yola çıktı o SESSİZ GEMİ,
o gemide giden benim öğretmenimdi.'

Sen, İstanbul'un en büyük seveni
İstanbul senin şiirlerinde güzeldi...

Ve de yola çıkmadan biraz önce
dilinden döküldü birkaç hece:
'Ölmek kaderde var,
yaşayıp köhnemek hazin.
Buna bir çare yok mudur
Ya Rabbelalemin?
Ve düşünür insan bunu gizlice,
ama ne yazık ki yok, yok buna çare...

Sen, en çok İstanbul şairi,
Sen, en çok İstanbul şiirli...

Sen tek yolcu, o tabutla almıştın yol,
o gidişte kalkmamıştı ne mendil, ne de bir kol...
Binlerce kişi dualar etmişti sana bol bol,
ağlamıştı arkandan tüm sevenlerin ve bütün İstanbul...

Biçare İstanbul, ayrılmıştı en büyük seveninden.
Biçare İstanbul bilmez ki artık dönmeyeceksin sen.
Her giden gibi sen de memnunsun ki yerinden,
nice yıllar geçti dönmedin seferinden.

Sen, en büyük İstanbul şairi
İstanbul'un Yahya Kemal'i"
İstanbul senin şiirlerinde güzeldi...¹¹

Ahmet Terli, bu şiirinde Yahya Kemal'i İstanbul'un ve ölümün en büyük şairi olarak anlatıyor. El-hak şair bunda haklıdır: Yahya Kemal'i İstanbul ve ölüm ile anmak belki anılışların en güzelidir. Ölümü, "Sessiz Gemi" şiiri ile herhalde Yahya Kemal'den daha güzel anlatan yok ki, şairlerin önemli bir çoğunluğu onun bu şiirine atıfta bulunuyor.

YAHYA KEMAL'E YAZILAN NAZİRELER

Yahya Kemal'in şiirlerine yazılan nazireleri de elbette ayrı bir kategoride ele almamız gerekiyor. Cumhuriyet dönemi içerisinde Yahya Kemal'in şiirlerine bir hayli nazire yazıldığını görüyoruz. Yazılan bu nazireler de Yahya Kemal'in Türk şiirinde mühre oluşuna birer örnek sayılabilir. Yahya Kemal'in şiirlerine nazire yazanlar arasında T. Akın Karaoğuz, Abdülbaki Fevzi Uluboy, Çiftçi Zeki Savcı, M. Nejat Seferoğlu, Şevket Kutkan, Taha Yayıcı gibi şairleri saymak mümkündür. Bu şairlere ait şiirlerin bir kısmını örnekleyerek ve kısmen de yorumlayarak konuya bir açılım kazandırmaya çalışacağız.

¹¹ siir.ihya.org/ahmet-terli/default.asp

T. Akın Karaoğuz, her ne kadar pek fazla adı duyulmasa da Yahya Kemal'e derin sevgi ve saygı besleyen şairlerimizdendir. Onun Yahya Kemal'e bir naziresi vardır. Klasik şiir geleneğine uyularak kadim tarzda inşa edilen şiirin tamamı şöyledir:

ÜSTAD YAHYA KEMAL'E NAZİRE
Neşreder encüm, ziya avize-i billûrdan
Yasemen bir gaze örtünmüştü mehtâb dûrdan

Nısf-ı şeb bir körfezde bir sandal içinde bir güzel
Aksederdi bir hazin âh nağme-i tanbûrdan

"Hurrem-âbâd"a edilmiş davet ol sakî-i nâz
Efserinde penbe bir gül cepken-i lâhûrdan

Dûş-ı gül-pûşundan aks-i turre-i miskâveri
Bûseler toplardı gûya gerden-i mahmûrdan

Ruhlarında lem'a pira mevce mevce reng-i âl
Feyz-i aşk ilham ederdî nazre-i mahrûmdan

Geldi ol şûh bezm-i sûre mest ü pür gonca delal
Kopdı bir akış sadası meclis-i mesrûrdan

Cûşîş-i ezvâk u neşve, nağme, hande, câm u mey
Rindler sermest olurdu raks-ı nûrânurdan

Anladım ki şîşe-i rindân şikest oldu "Bedî"
Tâ uzaklardan serpilen âvâze-i billûrdan¹²

T. Akın Karaoğuz, bu şiiri Yahya Kemal'in Mâhurdan Gazel adlı şiirine nazire olarak söylemiştir/yazmıştır. Karaoğuz, divan şiiri geleneğinden, onun ilke ve estetik tarzından hareketle şiirini söylemiştir.

Abdülbaki Fevzi Uluboy ise Yahya Kemal'in şiirine daha çok mizahi tarzda yaklaşan ve bir şiirine nazire yazan şairlerimizdendir. Adı edebiyat tarihlerinin tozlu sahifeleri arasında unutulup gitmiş şairi bu vesileyle anmış olalım:

NAZİRE
Bir zamanlar ben de âhûlar vururdum dûrdan
Şimdi dört çeşmim var amma besbeterdir kûrdan

Yâd-ı mâzî havf-ı âtî ağlatır her an beni
Çeşmimin bir farkı yoktur "Çeşme-i Horhor"dan

Farz-ı ayn olmaz mı tebdîl-i diyâr etmek bana
Anlayan yok zevk alan yok çaldığım tanbûrdan

Beynimiz üstünde herkes şimdi zurna çalmada
Söyle ey "Dâniş" niçin bahseyledin "Şeypûr"dan

Bir siyâsîyim ancak "Hâmid" etmiş hüsn-i zan
Anlarım zanneylemiş manzûmdan mensûrdan

Eyle insâf ey "Nazîf" Allah için bir suç mudur
Anlamazsam mâviden aldan yeşilden mordan

¹² İbnü'l-Emin Mahmut Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri, 4. Cilt, Dergah Yayınları, İstanbul, 1988, s. 2195

Tâ kıyâmet fâlih olmaz kat'ı ümmîd eylesin
Dinleyen bir nağme "Falih Rıfkı-ı" mağrûrdan

Böyle milletten nasıl artık ben iz'an beklerim
Hayr umar hâlâ "Hüseyn Câhid-i" meşhûrdan

Sayd-ı mâhî eylemektir ka'r-ı bahr-ı fitede
Gel de hizmet bekle "Yûnus Nâdi-i" meyhûrdan

Fikredin bir ağaç "İsmail Hakkı" devrini
Az mı zulm etmiştir ol hâin Topal Tîmûr'dan

İğnenin çeşminden imrâr eyler onlar mandayı
Şöyle dursun bulgur un geçmez bizim kalbûrdan

İtilâfiyyun ayıklarken pirincin taşını
Gör ne şeddâdî binalar yaptılar bulgûrdan

Hakkımız yok kimseden dâvâya hep suç bizdedir
Çünkü yoktur farkımız bal yapmayan zenbûrdan¹³

Abdülbaki Fevzi Uluboy da bu şiirini, ironik bir üslupla Yahya Kemal'in Mâhurdan Gazel adlı şiirine nazire olarak yazmıştır. Şiir, nazire olmanın ötesinde koyu bir kara mizah ve hezliyat örneğidir. Uluboy, şiirinde pek çok edip ve şairi iğnelemekten ve onlara sataşmaktan geri durmaz. Şiir, şairin kendisine de özeleştiri yöneltmesi cihetiyle otobiyografik bir şiir de sayılır.

Çiftçi Zeki Savcı ise, klasik tarzda yazmış olduğu gazelini her ne kadar beyan etmese de Yahya Kemal'in Şerefâbâd adlı şiirine nazire olarak yazar. Söz konusu şiir, klasik nazımın hususiyetlerini bütünüyle bünyesinde barındıran bir şiirdir.

GAZEL

Sorar hergün çocuklar kâhkeyi Ferhâd'a geldikçe
Duânız yükselir nâm-ı kerîmin yâda geldikçe

Efendim akrabayı lutfunuz dağlarda aç koymaz
Acep şehir içre neyler hâk-i pâye dâde geldikçe

Fakîr ü nâtivânım, bîkesim bu künc-i mihnette
Tesellî bahş olursun hâtır-ı nâşda geldikçe

Geçersin Hatem'i cûd ü sahâda ey şeh-i âlî
Der-i ihsanın içre bir geda feryada geldikçe

Zeki'nin hâmesi Nâfi Bey'in vafından âcizdir
Yeter bu nev-gazel rûh-ı Kemâl imdâda geldikçe¹⁴

Çiftçi Zeki Savcı, her ne kadar beyan etmese de gazelin makta beytinde Yahya Kemal'in adından söz ederek bir anlamda bu şiirin onun şiirine nazire olduğunu ifşâ eder.

Akademisyen şairlerimizden **M. Nejat Sefercioğlu** da Yahya Kemal'in 'söyler' adlı/redifli gazeline, aynı isim ve redifle bir nazire söyler. Bu nazire de istisnasız bir şekilde klasik geleneğin, bütün hususiyetlerine uyularak kaleme alınmıştır. Şiir, divan şiirinden bütün esintileri taşır bünyesinde. Söz konusu şiir şudur:

¹³ Abdullah Ercan, 14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler, [Çorum], 1991, s. 309-310

¹⁴ Çiftçi Zeki Savcı, Bir Ömür Boyunca, Kent Basımevi, İstanbul, 1986, s. 58

SÖYLER

Dil ezelden beridir “Lâ” ile “İllâ” söyler
Âlemin sırrını ancak yüce Mevlâ söyler

Sona ermez bu hitap söylenecek haşre kadar
Çünkü dağlar bitirir aşk ile deryâ söyler

Derde dermânı ne bilsin deli dîvâne olan
Lokman’ın sırrını Mecnûna Leylâ söyler

Ne kadar gizlese âşık bütün âlem iştirir
Gönlün esrârını gözlerdeki mânâ söyler

Çözemez akl-ı beşer âşık-ı şeydâ sözünü
Her seher âh ile binlerce muammâ söyler

Böyle cevri etmeyi bilmez idi bülbüllere hâr
Ona bin nâz ile her dem gül-i rânâ söyler

Usanır sanma sakın her gece ağyâra inat
O hazin besteyi bülbül güle hâlâ söyler

Böyledir hükm-i İlâhî daha elden ne gelir
İşi mâzî bitirir son sözü ferdâ söyler

Seferî boş yere uğraşma kemâlin yetmez
Sözü âheng ile elbet yine Yahyâ söyler¹⁵

M. Nejat Sefercioğlu, bu gazeliyle/naziresiyle, klasik çizgiden sapmadan Osmanlı şiirini modern anlamda yorumlayan bir şair olduğunu ispatlıyor. Sefercioğlu, işte böylesine güç bir işi başarıyor. Osmanlı ile aramızda vuku bulan bilinç kopukluğunu bir nazire/gazel ile yeniden tesis ediyor şair.

Şevket Kutkan’ın Yahya Kemal’e ithafen yazdığı Yahya Kemal’e Gazel adlı şiiri, aynı zamanda onun **Çubuklu Gazeli**’ne bir naziredir. O, oryantalist suikastlarla susturulmak istenen divan şiirinin rûhuna bu şiiriyle çağdaş anlamda kendi zaviyesinden bir neşve katıyor. Özlenen ve teşne ruhların beklediği şiir şudur:

YAHYA KEMAL’E GAZEL

Kim derdi birgün ufk-ı tecellâ uyanmasın
Durdu da mevc-i fikri o deryâ uyanmasın

Şâyeste miydi sidre-i tebliğî hikm ile
Tertîl-i şî’r-eden leb-i gûyâ uyanmasın

Lâkin hakikat işte şerîr-i dühûrda
Feryâd hangi sabr-ile hâlâ uyanmasın

Gelsin vedâa ser-be-zemîn ihtirâmlar
Sussun lisân-ı gayz o heyûlâ uyanmasın

Kandîl-i zevk u zevk-ı bu şeb üflesin tarâb
A’ mâk-ı kalb-i câmda sahbâ uyanmasın

Destinden atsın ah ederek işve şâneyi
Hüsn ü cemâle karşı merâyâ uyanmasın

¹⁵ M. Nejat Sefercioğlu, *Divançe-i Seferî*, Yıldız Matbaacılık, İstanbul, 1997, s. 83

Eyvâh mah-ı sihr-i beyânın ufûlüne
Pervîn ağlasın ve süreyyâ uyanmasın

Şevket edeble sen de hâmûş ol huzûrda
Âheste ağla inle ki Yahya uyanmasın¹⁶

Şevket Kutkan, kültür ve ruh dünyamızda açılan gedikleri işte böylesine enfes bir şiirle doldurmaya çalışıyor. Bu gazel ne kadar ‘sükût suikastı’ ile karşılaşmış ise de aynı zamanda fırtınalı bir devinim ile ruhları itibaha getirme misyonunu da muhakkak üstlenecektir. Belki de gün gelecek, bütün ideolojik tıkanmaların önünü açacaktır bu şiir.

FARKLI KONULU ŞİİRLERDE YAHYA KEMAL’İ ANANLAR

Yahya Kemal ile ilgili müstakil şiir yazmamasına rağmen farklı konulu şiirlerde çeşitli vesilelerle Yahya Kemal’in adını anan modern şairlerin sayısı da bir hayli fazladır. Yahya Kemal’i şiirinin içinde o kadar çok anan şair var ki, biz burada bu şairlerin genel olarak ismini vermekle yetineceğiz. Yahya Kemal’i farklı konulu/muhtevalı şiirlerinin muhtelif ünitelerinde ananlar arasında Neyzen Tevfik, Orhan Seyfi Orhon, Fazıl Ahmet Aykaç, Halil Nihat Boztepe, Gültekin Samanoğlu, Salah Bırsel, Nüzhet Erman, Murathan Mungan, Mehmet Kıyat, İbrahim Edhem Uzun, Mehmet Haluk Hisli, Hakan İlhan Kurt, Şeref Özen, Haki Demirtaş, Mehmet Selim Toğluk, Mehmet Hanifi Aliosmanoğlu, Zeynep Aksay, Ayten Karakaş, Hüseyin Arsan, Ekrem Şama, Bayram Ali Bayram, Fatma Sancak, gibi isimleri saymak mümkündür. Farklı konulu şiirlerde bile Yahya Kemal’in isminin geçmesi, onun Türk şiirine etkisinin derinliğini ve kapsamını, diğer bir yönüyle de bir mühre olduğunu ortaya koyuyor. Makalenin bu bölümünde daha ziyade Yahya Kemal ile ilgili estetik zevki üst düzeyde olan şiirler üzerinde durulacaktır. Bu konunun metinlerarasılık açısından da büyük bir önem arz ettiğini vurgulamak gerekir.

Garip (Birinci Yeni) akımının temsilcisi olarak bilinen **Orhan Veli Kanık**, klasik (mesnevi) tarzda inşa ettiği **Efsâne** adlı şiirinin dördüncü beytinde Yahya Kemal’i şöyle anar:

Ve o hâletle bütün kakhahalar nağmeleşir
Dilde Yahya Kemal’in şarkısı şehnâmeleşir¹⁷

Orhan Veli, kakhahaların ve şarkıların birbirine karıştığı bir eğlence meclisinde rindleri ve mugbeçeleri sarhoş olmuş bir halde resmederken, bu arada dillerde de Yahya Kemal’in şarkılarının tıpkı Firdevsî’nin Şehnâmesi gibi şehnâmeleştiğini/efsâneleştiğini dile getirir.

Hasan İzzettin Dinamo, **Söz ile Saz** adını vermiş olduğu şiirinin birinci ünitesinde Yahya Kemal’i eleştirel bir bakış açısıyla anar:

Söz ile sazın güzelliklerini
Konağında oturup çerez yiyen
İnsanın şiirini verdi Yahya Kemal.
Türk halkının şiirini meyhanelerde felek
Kıtır kıtır yedi kafayı çekerek.¹⁸

Hasan İzzettin Dinamo, toplumcu gerçekçi bir bakış açısıyla yaklaşır Yahya Kemal’e. Toplumcu gerçekçiliğin en katı versiyonu olan Jdanovculuk, topluma hizmet etmeyen edebiyatı, edebiyat saymaz. Bu bağlamda Dinamo, Yahya Kemal şair olarak kabul etmiyor. Ona göre Yahya Kemal olsa olsa bir burjuva şairi olabilir. Dinamo’ya göre Yahya Kemal, fildişi kulesinde/konağında “söz ile sazın güzelliklerini” oturup çerez gibi yemiştir. Yahya Kemal bir de Türk halkının şiirini meyhanelerde kafayı çekerek kıtır kıtır yemiştir, yani tüketmiştir.

¹⁶ Şevket Kutkan, Ölümünün Yirmibeşinci Yılında Yahya Kemal Beyatlı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1983, s. 254

¹⁷ Orhan Veli Kanık, Bütün Şiirleri, Can Yayınları, İstanbul, 1982, s. 39

¹⁸ Hasan İzzettin Dinamo, Özgürlük Türküsü Özgürlük Türküsü, Yalçın Yayınları, İstanbul, 2000, s.122

A. Kadir, kendisi gibi toplumcu gerçekçi olmayan Yahya Kemal'i **Ayna, Yüzüm ve Dreyfüs** adını verdiği şiirinin ikinci ünitesinde eleştirel bir bakış açısıyla şöyle hırpalamaya çalışır.

İhtimal o anda sararmışımdır.
Belki de titremiştir ellerim.
Zira bugünlerde ben
ne başağrısı çekiyorum,
ne de midemden muztaribim.
Hem üstelik,
aklımda bir mısra bile yok Yahya Kemal'den.¹⁹

A. Kadir; sararan yüzünün, titreyen ellerinin, ağrıyan başının ve midesinin hesabını Yahya Kemal'den sorar. Bu kadar sıkıntı ve stres içinde yaşayan bir şairin aklında Yahya Kemal'den birkaç mısra veya beyit olsaydı sağlık için ve özellikle psikoloji için bir faydası olurdu.

Attila İlhan, Tarz-ı Kadim adını vermiş olduğu şiirinin bir ünitesinde Bâkî, Abdülhak Hamit, Nedim ile birlikte Yahya Kemal'e de yer verir.

bâki o enis-i dilden
bir yahya kemal kaldı hâl-i hâzırda
ayıptır efendim iç bâde güzel sev demek
var ise akl ü şuurun
ayıptır bu zamanda yâr deyip yâr işitmek
kıvılcımlar kaymalı
insanlarım dedikçe şairin kaleminden
zaten ömrümüz rüzgarlı sular gibi dalgalı²⁰

Attila İlhan, eski tarz üzere şiir yazmanın, kendi yaşadığı dönemde çok güç olduğunu vurgularken, eski tarz üzere şiirler yazan son şairin Yahya Kemal olduğunu söyler. Halbuki Attila İlhan daha sonra kendisi de tıpkı Bâkî gibi, Nedim gibi ve Yahya Kemal gibi eski tarz üzere şiirler (gazeller/kasideler/rübailer) yazmıştır.

Sezai Karakoç, Fecir Devleti adını vermiş olduğu şiirinde Yahya Kemal'den bozgunda bir fetih düşünün şairi olarak işte şöyle bahseder:

- Yahya Kemal mi?
- Ha evet Yahya Kemal;
Bozgunda bir fetih düşü
Şimdi ben bozgunu yaşayan bir ulus gibi
Bozgununu yaşayan ulusum gibi
Gömülüyorum yabancı bir geceye²¹

Sezai Karakoç'a göre Yahya Kemal, bozgunda fetih rüyaları gören bir şairdir. Sezai Karakoç'un kendisi de bozgunu yaşayan bir şairdir. Şairin (Sezai Karakoç) mensup olduğu ulus nasıl bozgununu yaşarsa, kendisi de yabancı bir geceye (işgale/sömürüye) gömülerek yaşar bozgununu. Bu durumda Yahya Kemal'i bozgunda fetih rüyası gören şair ise Sezai Karakoç'u da bozgunu yaşayan şair olarak görmek gerekir.

Kâmil Eşfak Berki, Gazel adını vermiş olduğu ve klasik tarzda, ama kesinlikle klasik ölçütlere uymadan, inşa ettiği şiirinin ikinci beytinde Yahya Kemal'e şöyle yer verir:

Ağır ağır bir yıldırım vurdu gül üstüne
Rüzgârda eğleşen Yahya Kemalle mest gül üstüne²²

¹⁹ A. Kadir [Meriçboyu]: Mutlu Olmak Varken, Can Yayınları, İstanbul, 1994, s. 67

²⁰ Attila İlhan, Sisler Bulvarı, Bilgi Yayınları, Ankara, 1983, s. 91

²¹ Sezai Karakoç, Zamana Adanmış Sözler, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1985, s. 10-11

²² Kâmil Eşfak Berki, Ay Işığı ve Kervan, Yazı Yayıncılık, İstanbul, 1989, s. 50

Kâmil Eşfak Berki, gülü üstüne yıldırım vururken resmederek enfes bir imgeyle karşımıza çıkar. Diğer taraftan da rüzgârda eğleşen ve Yahya Kemal ile sarhoş olan gül üstüne ikinci ve daha zarif ve enfes bir imgeyle okuru büyüler. Yahya Kemal ile sarhoş olan gül üstüne sohbet etmek (şiir yazmak) kim bilir ne kadar güzel bir imgedir.

A.Vahap Akbaş ise **Ötüşler** adını verdiği şiirinin bir ünitesinde ‘yahya kemal’in kuşları’ gibi ilginç bir imgeyle karşımıza şöyle çıkar:

yahya kemal’in kuşları
geçmiş zamanlardan
sökün eder
doldurur
“kendi gök kubbemiz”i
yahya kemal’in kuşları
ötecek
“zaman-ı haşre” dek²³

A.Vahap Akbaş, ‘yahya kemal’in kuşları’nın geçmiş zamanlardan (divan şiirinin gök kubbesinden) sökün ettiğini ve ‘kendi gök kubbemiz’i doldurduğunu beyan ederken, bu kuşların haşır sabahına kadar ‘kendi gök kubbemiz’de öteceğini müjdeliler.

Ömer Arslan, Bozuk Aksanla Korkakça adlı şiirinin bir ünitesinde bir vesileyle Yahya Kemal’den şöyle bahseder:

Denize açılan sokaklara göz attım akşamüstü
kasabada gevrek nefesli yayvan sesli bir aygıttan
siyasî tonda ezan okunuyordu çokça
karmaşık sentaksla aykırı sütün kuşkusu
duymuyordu kimse kesilen kulaklar
kan içinde pencerelere çekilmiş bayrakla
alttaki tül sırf medeniyet olsun diye sanki
kimileri Yahya Kemal’i dinlerken kikir kikir
bense daha esmer ve daha temkinliyim
bir melekke kıyaslandığımda.
Çamaşıra sinen kaltak bir deniz kokusu aldım yumuşak
meleksi bir esinti, okşayıcı güneşin temposu
abartılıysa korkunç bir vahşetle yeni bir şey: ²⁴

Ömer Arslan, Yahya Kemal’i dinleyen günümüz gençliğinin onu anlamadığını ve bundan dolayı onun şiirleri okunurken kikir kikir güldüklerini ve bu hareketleriyle cahilliklerini ortaya koyduklarını ifade ediyor.

Hüseyin Atlansoy, Çay İçin Teşekkürler adıyla kaleme almış olduğu şiirinin bir ünitesinde Yahya Kemal’den şöyle bahseder:

ya yahya kemal
şehrin mesnevisi silinirken
bizimkiler
yol üstündeki çayhanelere kurulup
koyu muhabbet içtiler²⁵

Hüseyin Atlansoy, yol üstündeki çayhanelere kurulup çay içen Türklerin, ırklarının büyük şairi Yahya Kemal’den haberleri olmadığını kapalı bir üslupla ve iğneleyici bir tarzda anlatır. Şehrin

²³ A. Vahap Akbaş, Bir Şehre Vardım, Beyan Yayınları, İstanbul, 1997, s. 27

²⁴ Ömer Aksay, Kitap-lık, İstanbul, Kasım-Aralık 2008, S. 122, s. 30-31

²⁵ Hüseyin Atlansoy, Su Burcu [Toplu Şiirler], Hece Yayınları, Ankara, 2005, s. 131

mesnevisini (kültürünü/şiiirini) silen (yok eden) bu gruplar sadece koyu çay içmekle meşguller, ama ırklarının koyu kültüründen ve koyu şiiirinden haberdar değillerdir.

Esver Ölüç, Kalem Tutan Acılarımla Hür adını verdiği şiiirinin bir ünitesinde Yahya Kemal'in şiiiri ile metinlerarası ilişki kurarak kendisinden bu vesileyle şöyle bahseder:

bir kırılmayım ben mostar köprüsünde
kum saatiyle gizlice buluşan
sandallar batık orda
mehtapsa en kralından
mehtap ama yahya kemal mehtabına benzemez
suya düşen o değil üstelik bizleriz
o yalnızca sümüklü bir kâtip²⁶

Esver Ölüç, Yahya Kemal'in **Gece** şiiirinde geçen “*Kandilli yüzerken uykularda/Mehtâbı sürükledik sular da*” beytini esas alarak kurgular şiiirini. Esver Ölüç, Bosna-Hersek savaşı ile Yahya Kemal'in mehtâbı arasında dolanımlı bir ilgi kurar. Savaş esnasında yıkılan Mostar köprüsünün üzerine de mehtâb doğmuştur, ama bu mehtâb Yahya Kemal'in mehtâbına benzemez, çünkü Boğaziçi'ndeki kadar (Yahya Kemal'in, sular da şairlerce sürüklenen mehtâbı kadar) bu mehtâb hür değildir.

Mustafa Özçelik, Bir Gün İstanbul adını vermiş olduğu şiiirinin bir ünitesinde Yahya Kemal'i, Paris'ten içimize Endülüs'ü taşıyan şair olarak şöyle anar:

Topkapı'da şark odası
Çınaraltı'nda turistler için nargile
Sahnenin gerisinde
Gözlerini utanca çevirmiş şair Yahya Kemal
Paris'ten Endülüs'ü taşıyan içimize²⁷

Mustafa Özçelik'e göre Yahya Kemal gözlerini utanca çevirmiş ve böylece içimize Paris'ten Endülüs'ü taşımıştır. Özçelik'e göre Yahya Kemal, Endülüs'ü, içimize Paris'ten taşıdığı için ayıp etmiştir, Endülüs'ü, elbette ki Endülüs'ten taşımak gerekir. Yahya Kemal, böylelikle şiiirini daha tutarlı bir epistemolojiye ve değerler dizisine oturtmuş olurdu.

Faize Özdemirciler, Latife adını vermiş olduğu şiiirinin bir ünitesinde aşk ile şiiir arasında bir ilişki kurarak Yahya Kemal'i şöyle anar:

aşkımızı şiiir ayakta tutar desek, otursak, yahya
kemal'den başlasak! aramıza girecekler! karşı
çıkacaklar şapkalı sözcüklerimize. bunlar eski
diyecekler, olmaz diyecekler...²⁸

Faize Özdemirciler, Yahya Kemal'in şiiirlerinden hareketle bir aşk egzersizi yapar. Yahya Kemal'in şiiirleri iki âşık arasında burada da bir mührü (santral) görevini üstleniyor. Kim bilir bugüne kadar kaç âşık sevgilisine, Yahya Kemal'den bir şiiir okuyacak da onu kendisine râm etmiştir.

Necdet Karasevda, Yitik Şairler Ülkesi adını vermiş olduğu şiiirinin bir ünitesinde Yahya Kemal'i kendi şiiirinden hareketle şöyle anar:

Bir otel odası dar gelirdi
Şairin Kemâl'ine.
Kalbini açardı kafiye ve arüz,
Ve rindân konardı gönül dallarına şairin.
“Gürûba karşı son bahçelerde”
“Ya aşk içinde harab olurdu gönül,”

²⁶ Esver Ölüç, *Bir Zenci Hattat*, Hece Yayınları, Ankara, 1999, s. 49

²⁷ Mustafa Özçelik, *Güneş ve Ayna*, Beyan Yayınları, İstanbul, 1997, s. 50

²⁸ Hasan Öztoprak-Uğur Aktaş, *E Şiiir 1999*, İstanbul, Gendaş Kültür, İstanbul, 1999, s. 78

Ya tanbur ney meşkinde²⁹

Necdet Karasevda, oldukça ilginç bir Yahya Kemal biyografisi ve portresi çizer. Yahya Kemal bir ağaçtır, rindler de bu ağacın gönül dallarına konan kuşlar (âşıklar/şairler). Yahya Kemal'in kalbinin kafiye ve aruzla açılması ise bambaşka güzellikte bir imgedir. Bu arada Necdet Karasevda'nın Yahya Kemal'in **Bebek Gazeli**'ni taştir etmiş olduğunu da belirtelim.

YAHYA KEMAL'İ BAŞKA ŞAİRLERLE BİRLİKTE ANAN ŞAİRLER

Yahya Kemal, mektep sahibi mühre bir şair olduğu yönündeki tezimizi devam ettiriyoruz. Onun mektebine devam eden pek çok çağdaş şair vardır. Bu şairler genellikle bir mecliste bir araya gelirler, eğlenirler ve şiir üzerine sohbet ederler. Yahya Kemal mektebinde yetişen (şiir dergâhında patates soyan) pek çok şair, Yahya Kemal'i başka şairlerle de anmışlardır. Bu anış çok çeşitli gerekçelerle olmuştur. Söz konusu şairlerin isimlerini tek tek saymak yerine, onların şiirlerinden bazılarını bu vesileyle örnek olarak sunmak ve orijininden sapmadan kısaca yorumlamak istiyoruz.

Roni Margulies, Moskova Anıları adını vermiş olduğu şiirinde Yahya Kemal'i, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Ahmet Muhip Dıranas ile birlikte şöyle anar:

Moda: Koço'da yine meclis kurulmuştur.
Denizden doğru ılık bir rüzgâr esiyordur.
Ahmet Hamdi ile Ahmet Muhip Beyler,
ardarda dolup boşalan kadehler:
Yahya Kemal bir şiirinden söz ediyordur.³⁰

Roni Margulies; Yahya Kemal, **Ahmet Hamdi Tanpınar** ve **Ahmet Muhip Dıranas**'ı Moda semtinde bulunan Koço adlı bir mecliste buluşturur. Burada içkiler içilmekte ve şairler birbirlerine şiirlerini okumaktadırlar. Böyle bir ortamda özellikle Yahya Kemal, Dıranas ile Tanpınar'a kendi şiirini anlatıyordu.

YAHYA KEMAL'İ İSTANBUL İLE BİRLİKTE ANAN ŞAİRLER

Yahya Kemal; Nedim, Orhan Veli ve Necip Fazıl ile birlikte Türk edebiyatında İstanbul şairi olarak anılır. İstanbul söz konusu olduğundan adı en çok anılan dört şairden biridir Yahya Kemal. Kim bilir belki de birincisidir. İşte bu yüzdendir ki Yahya Kemal, kendisinden sonraki modern şiirde çoğunlukla İstanbul ile birlikte anılır. İstanbul'un tarih boyunca bir kültür ve medeniyet merkezi oluşu ve Yahya Kemal'in şiirlerinde büyük bir hassasiyetle işlenişi, Yahya Kemal'i İstanbul ile birlikte anmaya, şairleri mecbur bırakmıştır. Yahya Kemal, böylelikle bu konuda da kendiliğinden mühre haline gelmiştir. Bu tezimizi aşağıdaki örneklerle doğrulamaya çalışalım.

Seyfettin Başçılar, Denizle Konuşanlar Kahvesi adlı şiirinin bir ünitesinde Yahya Kemal'i kıyı boyundaki bir İstanbul kahvesinde Oktay Rıfat ve Orhan Veli ile birlikte şöyle anar:

Bir kıyı boyunda İstanbul'un
O denizle konuşanlar kahvesi
Yahya Kemal
Oktay Rıfat
Orhan Veli³¹

Seyfettin Başçılar, İstanbul bir kıyı kahvesinde Yahya Kemal, Oktay Rıfat ve Orhan Veli'yi denize bakarlarken işte böyle imgeleştirir. Bu üç şairin birlikte İstanbul'un bir kıyı kahvesinde denizle konuşmaları çok rastlanılabilir bir imge değeridir. Bu kahvenin adının da Denizle Konuşanlar Kahvesi

²⁹ Necdet Karasevda.Com.Krizantem Çılgığı Şiirleri

³⁰ Roni Margulies, Her Rind Bilir, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1991, s. 22

³¹ Seyfettin Başçılar, Unutulmasın, Cem Yayınevi, İstanbul, 1989, s. 15

- BERKİ, Kâmil Eşfak: Ay Işığı ve Kervan, Yazı Yayıncılık, İstanbul, 1989
- DİNAMO, Hasan İzzettin: Özgürlük Türküsü Özgürlük Türküsü, Yalçın Yayınları, İstanbul, 2000
- ERCAN, Abdullah: 14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler, [Çorum], 1991
- ERTEPINAR, Coşkun: Dorukta Rüzgâr Var, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986
- GÖLPINARLI, Abdülbaki: Melâmîlik ve Melâmîler, Gri Yayın, İstanbul, 1992
- İLHAN, Attila: Sisler Bulvarı, Bilgi Yayınları, Ankara, 1983
- İNAL, İbnü'l-Emin Mahmut Kemal: Son Asır Türk Şairleri, 4. Cilt, Dergah Yayınları, İstanbul, 1988
- KANIK, Orhan Veli: Bütün Şiirleri, Can Yayınları, İstanbul, 1982
- KARAKOÇ, Sezai: Zamana Adanmış Sözler, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1985
- KUTKAN, Şevket: Ölümünün Yirmibeşinci Yılında Yahya Kemal Beyatlı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1983
- MARGULIES, Roni: Her Rind Bilir, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1991
- MEMİK, Nail: Neslimizin Masalı, İl Basımevi, Çanakkale, 1961
- [MERİÇBOYU], A. Kadir: Mutlu Olmak Varken, Can Yayınları, İstanbul, 1994
- ÖLÜÇ, Evser: Bir Zenci Hattat, Hece Yayınları, Ankara, 1999
- ÖZÇELİK, Mustafa: Güneş ve Ayna, Beyan Yayınları, İstanbul, 1997
- ÖZTOPRAK, Hasan-AKTAŞ, Uğur: E Şiir 1999, İstanbul, Gendaş Kültür, İstanbul, 1999
- SAVCI, Çiftçi Zeki: Bir Ömür Boyunca, Kent Basımevi, İstanbul, 1986
- SEFERCİOĞLU, M. Nejat: Divançe-i Seferî, Yıldız Matbaacılık, İstanbul, 1997
- TEVFİKOĞLU, Muhtar: Rıfki Melul Meriç [Hayatı ve Eserleri], Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986
- YAVUZ, Hilmi: Büyü'sün Yaz, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2006
- YAZGAN, Necati: Fetihnâme, Baha Matbaası, İstanbul, 1970